

Γυναικες, μόδα, ένδυση στον αθηναϊκό Τύπο (τέλη 19ου αι.)

Δρ Ελένη Αλεξανδρή

Καθηγήτρια Ειφαρμογών του ΤΕΙ Αθήνας

Στα τέλη του 19ου αιώνα, οι Αθηναίοι και οι Αθηναίες αισθάνονταν την ανάγκη να προσεγγίσουν με μεγάλα βήματα την Ευρώπη, την ευρωπαϊκή κουλτούρα και ιδιαίτερα τη γαλλική. Μάθαιναν τη γλώσσα τους, θαύμαζαν τον πολιτισμό τους, ντύνονταν όπως εκείνοι. Η παροισινή μόδα ήταν μια πρόκληση στην οποία δεν μπορούσαν να αντισταθούν, και όλα αυτά διότι ήθελαν να απομακρύνθουν το συντομότερο δυνατό από όλα εκείνα που τους θύμιζαν τη δουλειά, όλα όσα είχαν υποστεί κατά την τουρκική κατοχή. Έτσι, το έδαφος ήταν πρόσφορο και η επιτυχία εξασφαλισμένη για τους τοπίους, αλλά και τους ξένους ράφτες που είχαν αποφασίσει να εγκατασταθούν στην Ελλάδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η άφιξη ενός ράφτη από το Παρίσι με το αγγλικό ατμότιλο «Frostmore». Ο γάλλος ράφτης εφερε μαζί του μια πλούσια συλλογή από τα πιο καινούργια αγγλικά κασμήρια που εξασφαλίζαν την επιτυχία οποιουδήποτε ενδύματος¹.

¹ Μόδα του γερμανικού του 1885.
Ορθρός φορέματα.
Το περισσότερα με τον
ωστρογάλο, με κομψότατο
μεγάλο φύγο στα πίσω
μέρη, που σε μερικές
περιπτώσεις έφενε μέχρι
το δάπεδο. Όλα τα φορέματα
ήταν πολύ ατενά στη μέση.
Στα περισσότερα από αυτά
ο γυακός κάλυπτε το λαιμό.
Η κόρυμψη ήταν περίτεχνη,
με τα μαλλιά χτενισμένα
προς τα επάνω, ενώ, μερικές
φορές, συμπλέκονταν
με ένα κομψότατο καπέλο.
Το επάνω μέρος των
φορεμάτων έφερε αρκετά
κεντήματα. Περ. Κλειδ. Α/21
(1.11.1885).

Οκ. Λαμπτίκης, ράφτης και έμπορος γυνωστός σ' όλη την Αθήνα, με την πλούσια συλλογή γαλλικών υφασμάτων προσφέρει βέβαια έναν τέλειο συνδιασμό στο κοινό κατά την περίοδο των εορτών: Η συλλογή των πιο ωραίων μοντέρνων υφασμάτων έχει άλλει από το Παρίσιο. Ο κ. Λαμπτίκης μπορεί να ριψεί τις πιο ωραίες παρισινές τουαλέτες, με τις οποίες οι Αθηναίοι θα εμφανιστούν ευπαρούσιαστοι κατά τη διάρκεια των εορτών.

Οι πιο φημισμένοι μόδιστροι της εποχής ήταν ο Περρής, ο Μαραγκός, ο Γερονάκης, ο Ζαρής και άλλοι. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο ράφτης έκοψε το ύφασμα, ενώ το υπόλοιπο της ργαδιάς το αναλάμβαναν οι βοηθοί του. Το αποτέλεσμα δεν ήταν το καλύτερο, οι Αθηναίοι αναψεύδοια δεν ήταν πολύ καλά ντυμένοι. Υπήρχαν λίγοι μόδιστροι γυναικείων ρούχων, μετριόντων στα δάχτυλα. Οι πιο γνωστοί ήταν ο Depehliv και Liger⁴. Το πιο επιληπτικό ήταν ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους ράφτες και τους υπαλλήλους τους ήταν ανδρες, γεγονός που δεν ενσούλονταν καθόλου την Αθηναϊκή της εποχής. Μετά το 1880, παραπομμένη αύξηση του αριθμού των ραφτών στην Αθήνα.

Στον Τύπο της εποχής βρίσκομε αγνελά δημοσιευμένη στα γαλλικά του οίκου ραφτής Liger, η οποία αναφέρεται στα μοντέλα της νέας εποχής και το πρωτικό του οίκου, το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγάλη εμπειρία που είχε αποκτήσει στο Παρίσι. Το γεγονός αυτού μαρτύρια το αυξανόμενο ενδιαφέρον των γυ-

ναικών για τη μόδα του Παρισιού, όπως επίσης και το ότι οι περισσότερες κυρίες της υψηλής κοινωνίας γνώριζαν γαλλικά. Η σπάνια κοινωνίτη, η καλή ποιοτήτα και η μεγάλη ποικιλία χρωμάτων διακρίνουν τα φορέματα «prêtés à porter» του κ. Siouiman, στο κατάστημά του που βρίσκεται απένanti από το Ξενοδοχείο του Στέμματος. Σα αυτό βρίσκεται κανείς φορέματα για όλες τις πλεύσεις, τα μεγάλη και τα γούστα. Υπάρχουν ακόμη και μοντέρνα ρούχα που έχουν εισαχθεί ειδικά για ταν ήλια και τη σκόνη της Αθήνας. Τα σούμαζαν κουστούμια «αλεξικόνα», διότι η σκόνη αντί να φαινεται πάνω στα ρούχα τη «πούδρα» μόνο.

Η κ. Βιταέντου παρέμεινε πολλά χρόνια στο Παρίσι και μαθήτευσε σε έναν από τους καλύτερους οίκους γυναικείας μόδας. Προσέλθεψε εργάτριες από το Παρίσι και άνοιξε ένα κατάστημα γυναικείων ρούχων που οποιο δεν υστερεί σε τιποτα των ευρωπαϊκών. Το νέο κατάστημα καλύπτει τις αυξημένες ανάγκες στον τομέα της γυναικείας ενδυματοποίησης⁵.

Βέβαια πολλοί Αθηναίοι σκέπτονται ότι η ξενομανία των γυναικών τους οδηγεί στην εγκατάλειψη των

2. Φόρεμα της εποχής που φτάνει μέχρι τον οστράγαλο. Ο γιακός καλύπτει σχεδόν όλο το λαιμό. Η μέση είναι πολύ στενή. Στο πίσω μέρος δημιουργείται μεγάλος φύγος που δεν κατεβαίνει πολύ χομπλά. Το επώνυμο μπροστά στους ώμους και στο κάτω μέρος των μανικίων. Τα μάδια είναι χτενισμένα με χόρη. Τα παπούτσια, επίσης, είναι πολύ καμφά. Κλει. A/13 (1/13.7.1885).

3. Νεαρή κυρία, που έχει σκεπασμένο το κεφάλι της με ολοκεντρό μαντίλι, που κατεβαίνει προς τα κάτω καλύπτοντας τον οστράγαλο και το λαιμό και δενεί μπροστά με χόρη. Κλει. A/13 (1/13.7.1885).

τους είναι τα φορέματα, τα αρμάτα και τα κοσμήματα. Θέρια, εδώ μπαίνει το θέμα των χρημάτων, αλλά αυτό έρχεται σε δεύτερη μέρη, εφόσον προκειται για την ομορφιά τους. Η πολύ κοκέτη γυναικική γίνεται σχιχτή υπερβολή στην προσπάθεια άμεστης εφαρμογής των επιταγών της μόδας. Αυτό οφείλεται πριν απ' όλα στην άγνοια και στην οδικολόγητη μανία της να μημεθεί τα πάντα. Έχει ανάγκη από τουλάχιστον τρία φορέματα το χειμώνα και τέσσερα ή πέντε το καλοκαίρι. Εκτός από τα φορέματα υπάρχουν πολλά μικρά πράγματα που συμπληρώνουν το ντυσιό, όπως π.χ. μαδατέλα. Τα μικρά αυτά άξεσουαρ στοιχίζουν στην Ευρωπαϊκή λιγύτερο απ' ό,τι στην Ελληνιδα¹⁰.

Ενώ παλαιότερα για τις γυναίκες ο τομέας της κοπικής και της ραπτικής ήταν στημαντικός, γιατί τους επέτρεπε να βάζουν και να τροποποιούν τα ρούχα μόνες τους, στα τέλη του 19ου αιώνα η βιομηχανία προσφέρει μεγάλη επιλογή φορεμάτων σωστά κομψών και σε φθηνές τιμές¹¹. Ωστόσο, σε αρθρο της εποχής διαβάζουμε ότι είναι απαραίτητο για τις Ελληνίδες να μάθουν να κούρουν και να ράβουν τα ενδύματά τους. Στη Γενεύη, όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις, υπάρχουν ατελές ραπτικής δημόσια και ιδιωτικά, στα οποία οι μαθήτριες που αποφορούνται από τα σχολεία προσέρχονται για έναν οριακόν αριθμό ωρών, για να τελειοποιήσουν τις γνώσεις τους σ' αυτούς τους τομείς. Οι Ελληνίδες οφείλουν να παραδειγματίζονται από τις Ευρωπαίες που υπνούνται καλά και με λιγά χρήματα. Υπάρχει λοιπόν ανάγκη να συμσταθούν και στην Ελλάδα τέτοια εργαστήρια¹².

Έτσι αναγγέλλεται η ίδρυση μιας επαγγελματικής σχολής κοπικής-ραπτικής στην Αθήνα. Μια τέτοιου ει-

δους Σχολή είναι καλή για τις Αθηναίες είτε επιθυμούν να γίνουν επαγγελματίες είτε απλά ικανές να ράβουν μόνες τους τα φορέματά τους. Σε λιγό καιρό τα αποτελέσματα θα φανούν για κάθε οικογένεια. Τα θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα δίδονται πα το απόγευμα από τη διευθύντρια Μίμη Βέναθανέ¹³.

Αυτή την εποχή παραπρόμειμε μια διαφορά στην ενδυματική των απλών γυναικών και αυτών της υψηλής κοινωνίας. Η απλή γυναικεία θέωρε τα αξεσουάρ αναγκαία, ενώ στις άλλες τάξεις επιδεικνύονταν με την απλότητα των ρούχων τους. Τα χρώματα της εποχής είναι ποιος σκούρο βιολέ πρασίνο κόκκινο. Επίσης, το ρουμπινί που στολίζει με βαυμάσιο τρόπο όλες τις γυναίκες και τα μικρά κορίτσια. Τα επανωφόρια για τα ταξέδια και τις εκδρομές είναι μακρά, με γκάπα αποτελούμενο από τέσσερις ή πέντε πλεύρες, διαφόρων μεγεθών¹⁴.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1890, τα χειμερινά φορέματα έχουν λιγή δαντέλα που τους δίνει έναν αέρα πιο ανοιξιάτικο. Το πιο απλό μαλινό φόρεμα γαρνιρισμένο με λιγή δαντέλα μετατρέπεται σε ένα καινούργιο κομψό φόρεμα. Τα σκούρα χρώματα στολίζονται με μπεζ δαντέλα, αντιθέτως τα φωτεινά φορέματα γαρνιρούνται με μαύρη. Δαντέλα βάζουν και στις φουστες. Δύο αλλαγές εισάγονται στα φορέματα: δεν είναι τόσο στενά όπως πριν και τα λίγα φαρδύτερα μανίκια πέφτουν με χαρη¹⁵. Λίγα αργότερα, ανάμεσα στα χρώματα της εποχής, αυτό που κυριαρχεί είναι το βαθύ πράσινο, αλλά οι γυναικείες φούρους διλα τα χρώματα και προπάνταν αυτά που ταράζουν με τα χρώματα του πρώτου πους. Τα επανωφόρια είναι τρίων ειδών: πολύ μακριά, μετρια και πολύ κοντά. Είναι δε απαραίτητα,

4. Μια άλλη αυλαγή φορεμάτων της εποχής. Η μόδα είναι ίδια. Γιακάς που καλύπτει το λαιμό, πολύ στενή μέση. Το φορέμα είναι εφαρμοστό από τη μέση και επάνω, ενώ φαρδύνει πολύ από την μέση και την κάτω. Στα πιο μοντερνά υπέρχει πιο εντος μεγάλος φύλακος, που οι άνερες του πολύ φαρδύες, καταλήγουν στο δάπεδο. Τα κομψά χτενίσματα συμπληρώνουν από μικρού μεγέθους ομορφο καπέλα. Κλεινό A: 11 (1/13.6.1885).

Ένα κομψό σύνολο της εποχής αποτελείται από ένα φόρεμα από βατίστα μπλε με λευκά στίγματα στολισμένο με λευκή δαντέλα και μαύρο βελούδο, μια φούστα γαρνιρισμένη με δαντέλα και τρεις σειρές βελούδου. Το κορασά στολίζεται και αυτό με δαντέλα και βελούδο και με ζώνη από μαύρο βελούδο. Η πλάτη είναι μονοκόρμπατη και το μπροστινό κομψάτι σταυρωτό, κουμπωμένο πλαγιά, ενώ η φόρδα είναι κολλημένη στο ύφασμα. Το πάνω μέρος του κορασά είναι δαντέλα και βελούδο, οπως και το κάτω μέρος του μανικιού. Η μπέρτα από βατίστα είναι γαρνιρισμένη με μιτερές γλώσσες. Το καπέλο, ψεθετικό, είναι στολισμένο με βελουτίνες κορδέλες και μικρά γαρύφαλα.¹⁹

Οι ανοιχτάκιες τουαλέτες υπάρχουν σε μεγάλη ποικιλία, με διάφορα χρωματικά χώρα και φωτεινά. Τα φορέματα γίνονται πλατιά, φουντωτά, γαρνιρούνται με βολάν. Επίσης αρχίζουν να μιλούν για το κριναλίνιο. Η κυριαρχη απόφτη γίνεται ότι καμιά νέα κοπέλα φιλάρεσκη δεν θα ακολουθήσει αυτή την άχαρη μόδα που στραβώνει τα κομψό σώμα και ασχήμιζε πολὺ τις παχουλές.²⁰ Η μόδα του 1890 είναι ευχαριστή για όλες τις γυναικες, τις εύσωμες και τις κομψές, αλλά και δυσάρεστη εξαιτίας των ευαγγελενού ποδήρους φορέματος που αναπληρώνει τις δημιουργικές σκοπίες! Οι Παριζάνες δεν φορούν ποτέ μακριά φορέματα στο δρόμο, αλλά μόνο στο σπίτι και στην άμμο. Σε αντίθετη περιπτώση, το στήκουν με χάρη, παρ' όλα που οι δρόμοι τους δεν φέρουν παχιά στρώματα σκόνης όπως οι αθηναϊκοί. Οι γκριζοί χρώματα είναι το ευνοούμενο χρώμα της ανοιχτής στην Αθήνα και θα έπρεπε να είναι πάντα της μόδας, διότι μόνο αυτό δεν φοβάται τη σκόνη.

διότι με τα μεγάλα μανίκια των φορεμάτων δεν μπορεί κανείς να φορά ζακέτα ή άλλο επανωφόρι με μανίκια, εκτός αν το χειμώνα φορούσαν μάνο τις φόυτες των φορεμάτων και ένα πολύ λεπτό επανωφόρι. Σαν στολισμό των επανωφοριών προτιμούν τα μαραμάτι και το βελούδο. Για τα πιο πολυτελή επανωφόρια οι δαντέλες χρηματοποιούνταν σαν μαντήλες που τα δύο ακρά έπειρταν μπροστά προσδιδόντας χάρη¹⁶.

Το νέο κατάστημα υφασμάτων και ραφής του κ. Χαλκιδητή στη Σταδίου απένειν από το Αράκειο, έχει εμπλουτισθεί με πολύτελη σύλλογη υφασμάτων που ο ίδιος έφερε από την Ευρώπη κατά το τελευταίο ταξίδι του στην Αγγλία και στη Γαλλία. Το προσωπικό, αποτελούμενο από τρεις ειδικευμένους ράφτες, αυξήθηκε με την αύξηση του γιου του από το Παρίσι, που μελέτησε την τεχνή αυτή για χρόνια. Οι παραγγελίες των κουστουμάρων είναι σημαντικές.¹⁷

Οι γυναικες φορούν κορσάτ, ποικιλούμενος χρώματος και υφάσματος με όλα τα φορέματα, μεταβατά, βελουτίνα η δαντέλεινα. Τα κορασά, μπορούν να είναι σακάκια εποχής λουδιδίου 18^ε με γέλεκο ή ελληνικά σακάκια ζωριάνων χρωμάτων με διάφορες γαρνίτουρες, φτερά κ.ά., που οι Γάλλοι ονομάζουν «φανταζι». Τα φοράνε σε δεύτη, στο θέατρο ή σε κονσέρτο. Όσον αφορά τα χτενίσματα οι αλλαγές είναι λιγές. Το ελληνικό σινιόν, αυτό το τόσο ωραίο χτενίσμα, δεν επικράτει πια. Οι γυναικες χτενίζονται πάντα φουσκώνωντας μπροστά τα μαλλιά τους. Κι όμως μπορούν, διαβάζουμε στο περιοδικό Οικογένεια, χωρίς να απομακρύνουν πολύ από τη μόδα, να χτενίζονται κατά το σχήμα του προσώπου τους και το μετωπό τους, διότι τα μαλλιά που είναι τεχνητά κυματοειδή δεν πηγαίνουν σε κάθε πρόσωπο.¹⁸

5. Το φόρεμα είναι κομψότατο, πολύ στενό προς τα άπαντα, με κλειστό λαιμό, κουμπιώνει λαδά από το λαιμό προς τη μέση. Τα μανίκια είναι όμορφα, κεντημένα στο κάτω μέρος, ενώ, κάτιν από τη μέση, φέρει κέντημα με εύρος 6 εκ. και ακόλουθει μια συνέχη σειρά από πτερύτες. Το κάτω μέρος του φορεμάτου είναι ορκτό φαρδύ και φέρει προς τα πιονιά ένα μεγάλο φιόγκο. Την ωραία, προς τα επάνω κόμμωση, συμπληρώνεται ένα χαρτημένο καπέλο. Κλεψ
Α (15.21.7.1885).

6. Χαρτημένο φόρεμα, με κλειστό λαιμό, πολλά κεντήματα προς τα εμπρός και στο κάτω μέρος των μανίκινων. Το φόρεμα πολύ στενό στο επάνω μέρος και πολύ φαρδύ από τη μέση και κάτω. Φέρει μεγάλο φιόγκο προς τα πιονιά, ενώ μπροστά το ίδιο φαρδύ δημητριούπορη επιλήκης πλόνιστες πτερύτες. Το χτένισμα είναι προς τα επάνω με κομψό δεσμό.

6a. Καπέλο, που στα επάνω μέρος φέρει απλούμα από τεχνητά λουλούδια, ενώ δένει με μεγάλο φιόγκο κάτιν από το σαρόγι. Κλεψ
Α (15.21.5.1885).

Επίσης είναι της μόδας, οι κυρίες να φέρουν στο κεφάλι λεπτό κεφαλόδεσμο με λουλούδια και χρυσές καρφίτσες, ενώ στα κορίτσια μια βελούδινη κορδέλα περιβάλλει το πρόσωπο σαν στέμμα²¹.

Τα ψάνινα καπέλα αρχίζουν να εμφανίζονται στα μογαζά. Τα στρογγυλά καπέλα έρχονται πάλι στη μόδα, αυτή τη φορά πλατύγυμα και στολισμένα με λουλούδια. Αυτή την περίοδο είναι στη γαγκιά καπέλα. Η μόδα διαφημίζει επίσης κάλτος ιδίου χρώματος με την ενδυμασία. Οι λευκές καταρργούνται, εξαιτίας της γεμάτης σκόνης Αθηνών.

Τα καλύτερα καπέλα των παρισινών εργοστασιών, τα πιο στέρεα των αγγλικών, τα πιο τέλεια όλης της Ευρώπης, όπως και μια πλούσια συλλογή από ομπρέλες και μπαστούνια βρίσκονται στο κατάστημα του κ. Κασδόνη. Τα πιο κομψά μοντέλα που ονομάζονται καπέλα Laville, οι φημισμένοι σκουφοί και οι γραβάτες του Λουύρου, προτιμώνται από τους Αθηναίους της εποχής. Ο κ. Κασδόνης δίνεσσε μόνος του την Ευρώπη για ένα χρόνο και μάζεψε τα πιο κομψά και στέρεα κατακευασμένα καπέλα. Αναζητώντας το κέρδος στη μεγάλη κατανάλωση, πούληε τα πάντα σε τιμές ασυναγώνιστες²².

Ότι η κομψότητα και η καλαισθησία ή παρισινή επινόηση για την ομορφιά, αυτή των ενδυμάτων και των σπιτιών, δίλη τελευταία μόδα θεωρεί σαν απαραίτητο συμπλήρωμα της κομψής γυναικείας και των παιδιών, για όλα τα είδη και τα βαλάντια. Ο κ. Ρουσόπουλος, χθες ακόμα στο Παρίσι, τα έφερε στη μαζή του στην Ερμού. Είναι αληθινό μουσείο ομορφιάς μη συγκρίνομένο και φθηνό. Γι' αυτό απέκτησε τόση φήμη²³.

Τα γάντια που φορούν οι γυναικες της Αθηνάς είναι τα πιο σημαντικά αξέσουα της γυναικείας εμφανίσης. Στης επισκέψεις, τα γάντια είναι πάντα σκουπού χρωμάτων, ποτέ μια κυρία δεν φορά λευκά, κίτρινα ή άλλου ανοιχτού χρώματος γάντια. Τα φορά πάντα στα δύο χέρια και κατά τη διάρκεια των συναρπάστηρων να τα βγάλει μόνον σταν πρόκειται να παίξει ένα μουσικό όργανο, ήλια ποτέ αν πρόκειται να τραγουδήσει. Στις βραδιές με επίσημο χαρακτήρα, τα φορούνε επίσης η οικοδέσποινα. Αν είναι προσκεκλημένη να γευματίσει ή να δειντήσει, αυτή δεν τα απογογώζεις παρά μόνο τη σπιγμή που κάθεται στο τραπέζι. Επίσης δεν τα βγάζουν την ώρα του τοσαϊού, ακόμα και σ' έναν μπουφέ. Όute στο θέατρο. Οι αναγνωστρίες ή εκείνες που απαγγέλλουν σε μια λαογρεχική βραδιά φέρουν πάντα γάντια²⁴.

Ο κ. Φωστήρας, υποδηματοπούς πολύ γνωστός, εμπλούτισε τη μεγάλη συλλογή του με ευρωπαϊκά κομμάτια πρώτης ποιότητας. Στο κατάστημά του βρίσκεται κανείς παπούστια, γάντια, δέρματα όλων των ειδών, και από κροκοδελίο, σε μέτριες τιμές: επίσης μποτές αδιάματικές, πολλές καινοτόμες από το Παρίσι στη χρήση παπούσιων, χρωμάτων, παντόφλες από υφασμάτινα κ.ά. Κατά την τελευταία παραμονή του στο Παρίσι, ρύθμισε τις αγορές του έτσι ώστε να εξασφαλίσει τη καλύτερη εκλογή και να συναγανωστεί με τα καλύτερα ευρωπαϊκά εργοστάσια αναφορικά με την τελευτήτη της δουλειάς, πραγματοποιώνει πάντα σε γαλλικές φόρμες²⁵. Ο υποδηματοπούς Α. Βιδάλης οφείλει να προσφέρει στην πελετάτια του κομψά πράγματα καλής ποιότητας και φθηνά. Εχει εξάλλου πάρει αργυρό μετάλλιο στη Διεθνή Έκθεση του Παρισιού. Εκανε παπούστια που ελφαρίδια για το χορό, πιο στέρεα για τη βροχή και τη λάπτι, πιο κομψά για τις επισκέψεις, πιο ανετά για τους περιπάτους²⁶.

Γενικά οι άνθρωποι έψαχναν πάντα την αιώνια νεότητα. Ακόμα και οι γυναικες που δεν ήθελαν να το πιστέ-

ψουν ήθερν ότι επρόκειτο για μια ουτοπία. «Ηλιτζαν και ελπίζουν σε μια μικρή επιμήκυνση της νεότητας, κάπι βέβαια που δεν είναι ουτοπία. Από τον πρωτηγόμενο αιώνα, οι επιφέρεις των προϊόντων μορφών προσπαθούν να πουλήσουν διάφορα καλλυντικά που υπόσχονται μαζιμάτα στη γυναικεία ματαδοδεία. Ετσι το 1891, η γαλλική επιφέρεια Ladvacot Darquet αρχίζει με τα σλάγκαν «πάντα είκοσι ετών» λάσσος στην αγορά μαζί λαούδια. Ο κομμωτής είναι εξειδικευμένος στη γυναικεία χτενισμάτων²⁷. Η πουλήρα της κ. Βιστρόβριδ βραβεύτηκε στη διεθνή έκθεση του Παρισιού το 1889 και στην 4η ολυμπιακή έκθεση της Αθήνας το 1888. Οι πουλήρες αυτές είναι κατά γενική ομοιογεία ασυναγώνιστες²⁸.

Είναι φανερό ότι οι γυναικες της Αθηνών περί τα τέλη του 19ου αιώνα ήταν κοκέτες, φιλάρεσκες, και ακολούθουσαν τη γαλλική μόδα στα φορέματα, τα υποδήματα και τα καλλυντικά. Η τάση τους να υιοθετήσουν το ευρωπαϊκό και δη γαλλικό είναι σαφής.

Σημειώσεις

1. Εφημ. Ζωφία Γ/557 (3.5.1882).
2. Περ. Αγροδρόμιος Γ/156 (7.2.1882).
3. A. Proust. Ένας χρόνιας στην Αθήνα του 1857, εκδόσεις Ειρηνός, Αθήνα 1990.
4. Εργασία των Κυρίων (22.11.1887).
5. Εφημ. Αιγαίν (21.10.1887).
6. Εφημ. Ραμπογάς Ε/491 (1883).
7. Εργασία των Κυρίων 195 (13.1.1891).
8. Εργασία των Κυρίων 2 (4.4.1887).
9. Εργασία των Κυρίων 25 (3.5.1888).
10. Εργασία των Κυρίων (29.3.1887).
11. R. A. H. Bickford-Smith, Η Ελλάδα στην εποχή του Γεωργίου Α', εκδόσεις Ειρηνός, Αθήνα 1993.
12. Εργασία των Κυρίων (6.6.1887).
13. Εργασία των Κυρίων 155 (4.3.1890).
14. Τόσο ίδιο.
15. Περ. Οικογένεια Α/5 (1.4.1893).
16. Περ. Οικογένεια Α/12 (7.10.1893).
17. Αρχι. 1880 (13.2.1892).
18. Περ. Οικογένεια Α/1 (27.2.1893).
19. Περ. Οικογένεια Α/18 (1.7.1893).
20. Περ. Οικογένεια Α/2 (6.3.1893).
21. Εργασία των Κυρίων 157 (18.3.1890).
22. Περ. Αρχ. Β/4 (7.12.1886).
23. Εργασία των Κυρίων 323 (17.10.1893).
24. Ημερολόγιο της Εργασίας των Κυρίων Γ (1890).
25. Εφημ. Αιγαίν 5161 (22.12.1887).
26. Περ. Μαστήνος Α/15 (15.2.1892).
27. Εργασία των Κυρίων 238 (8.12.1891).
28. Περ. Ο δύο κόσμοι Α/9 (17.12.1895).
29. Εργασία των Κυρίων 300 (4.4.1893).

Women, Fashion, Clothing in the Late Nineteenth-Century Athenian Press

Eleni Alexandri

The research on the fashion of women's clothing in the late nineteenth-century Athens is based on the articles published in the issues of newspapers and magazines that have been preserved in the Greek Literary and Historical Archive.

Thus, the tendencies of the fashion of the period and also the likes and dislikes of the Athenian women, who adored the French vogue, are fully described, while the famous dressmakers of the time, Athenians and Parisians, as well as the fashionable textiles, designs and colors in the succession of seasons and years are introduced. Furthermore, the dresses in fashion are thoroughly described and their sewing patterns, published in quite many cases in the nineteenth-century Athenian press, are presented.